

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 21. februarja 2013 *

„Državljanstvo Unije — Prosto gibanje delavcev — Načelo enakega obravnavanja — Člen 45(2) PDEU — Uredba (EGS) št. 1612/68 — Člen 7(2) — Direktiva 2004/38/ES — Člen 24(1) in (2) — Izjema od načela enakega obravnavanja glede pomoči za vzdrževanje med študijem v obliki štipendij za študij ali posojil za študij — Državljan Unije, ki je študent v državi članici gostiteljici — Zaposlitev pred začetkom študija in po njem — Glavni namen osebe, ko vstopi na ozemlje države članice gostiteljice — Vpliv na njen status delavca in na njeno pravico do štipendije za študij“

V zadevi C-46/12,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Ankenævnnet for Statens Uddannelsesstøtte (Danska) z odločbo z dne 24. januarja 2012, ki je prispela na Sodišče 26. januarja 2012, v postopku

L. N.

proti

Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi M. Ilešič, predsednik senata, E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh (poročevalec), sodnika, C. Toader, sodnica, in C. G. Fernlund, sodnik,

generalni pravobranilec: Y. Bot,

sodna tajnica: C. Strömholm, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 28. novembra 2012,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za dansko vlado V. Pasternak Jørgensen in C. Thorning, agenta,
- za norveško vlado E. Leonhardsen, M. Emberland in B. Gabrielsen, agenti,
- za Evropsko komisijo D. Roussanov in C. Barslev, agenta,
- na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

* Jezik postopka: danščina.

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 7(1)(c) in 24(2) Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. aprila 2004 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki spreminja Uredbo (EGS) št. 1612/68 in razveljavlja Direktive 64/221/EGS, 68/360/EGS, 72/194/EGS, 73/148/EGS, 75/34/EGS, 75/35/EGS, 90/364/EGS, 90/365/EGS in 93/96/EEC (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 5, str. 46).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med L. N. in Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte (direkcija za visoko šolstvo in pomoč za izobraževanje, v nadaljevanju: VUS) v zvezi z odločitvijo, da ta direkcija L. N. zavrne pomoč za izobraževanje.

Pravni okvir

Ureditev Unije

Uredba (EGS) št. 1612/68

- 3 Člen 7 Uredbe Sveta št. 1612/68 (EGS) z dne 15. oktobra 1968 o prostem gibanju delavcev v Skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 1, str. 15) določa:

„1. Delavec, ki je državljan države članice, v drugi državi članici zaradi njegovega državljanstva ne sme biti deležen drugačnega obravnavanja kot domači delavci v zvezi z zaposlitvenimi in delovnimi pogoji, predvsem glede plačila, odpovedi in, če bi postal brezposeln, glede vrnitve na delovno mesto ali ponovne zaposlitve.

2. Uživa enake socialne in davčne ugodnosti kot domači delavci.

[...]“

Direktiva 2004/38

- 4 V uvodnih izjavah 1, 3, 10, 20 in 21 Direktive 2004/38 je navedeno:

„(1) Državljanstvo Unije podeljuje vsakemu državljanu Unije temeljno in individualno pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic ob upoštevanju omejitev in pogojev, določenih v Pogodbi, in ukrepov, sprejetih za njeno izvajanje.

[...]

(3) Državljanstvo Unije bi moralo predstavljati temeljni status državljanov držav članic, ko uresničujejo svojo pravico do prostega gibanja in prebivanja. Zato je treba kodificirati in pregledati obstoječe instrumente Skupnosti, ki ločeno obravnavajo delavce, samozaposlene osebe kot tudi študente in druge nezaposlene osebe z namenom poenostavitve in krepitev pravice do prostega gibanja in prebivanja vseh državljanov Unije.

[...]

(10) Vendar osebe, ki uresničujejo svojo pravico do prebivanja, vseeno ne bi smele postati nesorazmerno breme sistema socialne pomoči v državi članici gostiteljici v začetnem obdobju prebivanja. Zato bi morala biti pravica do prebivanja za državljane Unije in njihove družinske člane za obdobja, daljša od treh mesecev, zavezana pogojem.

[...]

(20) V skladu s prepovedjo diskriminacije na podlagi državljanstva bi morali biti vsi državljani Unije in njihovi družinski člani, ki prebivajo v državi članici, v skladu s to direktivo in v tej državi članici, deležni enake obravnave kot državljani na področjih, zajetih v Pogodbi, ob upoštevanju posebnih določb, ki so izrecno predvidene v Pogodbi in sekundarni zakonodaji.

(21) Vendar bi bilo treba prepustiti državi članici gostiteljici, da odloči, ali bo dodelila socialno pomoč drugim državljanom Unije kot tistim, ki so delavci ali samozaposlene osebe ali ki ohranijo ta status, ali njihovim družinskim članom za prve tri mesece prebivanja ali za daljše obdobje v primeru iskalcev zaposlitve ali pomoč za vzdrževanje v času študija, vključno s poklicnim usposabljanjem, pred pridobitvijo pravice do stalnega prebivališča.“

5 Člen 3(1) Direktive 2004/38 določa, da se ta direktiva uporablja za vse državljane Unije, ki se preselijo ali prebivajo v državi članici, razen v tisti državi, katere državljani so.

6 Člen 7(1) in (3) Direktive 2004/38 določa:

„1. Vsi državljani Unije imajo pravico prebivati na ozemlju druge države članice v obdobju, daljšem od treh mesecev če:

(a) so delavci ali samozaposlene osebe v državi članici gostiteljici ali

(b) imajo dovolj sredstev zase in za svoje družinske člane, da med njihovim prebivanjem ne bodo postali breme sistema socialne pomoči v državi članici gostiteljici in če imajo celovito zavarovalno kritje za primer bolezni v državi članici gostiteljici ali

(c)

— so vpisani v zasebno ali javno ustanovo, ki jo država članica gostiteljica pooblasti ali financira na osnovi svoje zakonodaje ali upravne prakse, prvenstveno z namenom, da študirajo, kar vključuje poklicno usposabljanje, in

— imajo celovito zavarovalno kritje za primer bolezni v državi članici gostiteljici in zagotovijo ustreznemu nacionalnemu organu, z izjavo ali na kakšen drug enakovreden način, ki ga lahko izberejo, da imajo dovolj sredstev zase in za svoje družinske člane, da med njihovim prebivanjem ne bodo postali breme sistema socialne pomoči v državi članici gostiteljici [...]

[...]

3. Za namene odstavka 1(a) državljan Unije, ki ni več delavec ali samozaposlena oseba, ohrani status delavca ali samozaposlene osebe v naslednjih primerih:

[...]

(d) če se vključi v poklicno usposabljanje. Razen v primeru, da je oseba neprostovoljno brezposelna, ohranitev statusa delavca zahteva usposabljanje, povezano s prejšnjo zaposlitvijo.“

7 Člen 24 Direktive 2004/38, naslovljen „Enako obravnavanje“, določa:

„1. Ob upoštevanju posebnih določb, ki so izrecno predvidene v Pogodbi in sekundarni zakonodaji, bi morali vsi državljani Unije, ki na podlagi te direktive prebivajo na ozemlju države članice gostiteljice, uživati enako obravnavanje kot državljani te države članice v okviru Pogodbe. Uživanje te pravice se razširi na družinske člane, ki niso državljani države članice in ki imajo pravico do prebivanja ali do stalnega prebivanja.

2. Z odstopanjem od odstavka 1 država članica gostiteljica ni dolžna podeliti pravice do socialne pomoči v prvih treh mesecih prebivanja ali, kjer ustreza, v daljšem obdobju, predvidenem v členu 14(4)(b), niti ni dolžna, pred pridobitvijo pravice do stalnega prebivališča, dodeliti pomoči za vzdrževanje v času študija, vključno s poklicnim usposabljanjem, ki obsega študentske pomoči ali študentska posojila, drugim osebam, razen delavcem, samozaposlenim osebam, osebam, ki ohranijo takšen status in članom njihovih družin.“

Danska ureditev

8 Člen 2a(2) in (4) zakona št. 661 (prečiščeno besedilo) z dne 29. junija 2009 o sistemu študentskih pomoči in posojil (*Folketingstidende* 2005/2006 L 95, priloga A, str. 2854) določa:

„[...]

2. Kandidati za študij, ki so državljani Unije ali Evropskega gospodarskega prostora [(EGP)], in njihovi družinski člani lahko dobijo pomoč za izobraževanje za študij na Danskem in v tujini pod pogoji, ki so določeni v pravu [Unije] in Sporazumu o EGP. Državljan Unije in EGP, ki niso delavci ali samozaposlene osebe na Danskem, in njihovi družinski člani so do pomoči za izobraževanje upravičeni šele po petih letih nepretrganega prebivanja na Danskem. [...]

[...]

4. Minister za šolstvo lahko sprejme pravila za upravičenost tujih državljanov do pomoči za izobraževanje na Danskem in v tujini.“

9 Člen 2a(2) zakona št. 661 (prečiščeno besedilo) se je izvajal s členom 67 odloka št. 455 z dne 8. junija 2009 o državni pomoči za izobraževanje (*Bekendtgørelse* nr 455 af 8. juni 2009 om statens uddannelsesstøtte). Ta člen 67 določa:

„Državljanu [Unije], ki je delavec ali samozaposlena oseba na Danskem na podlagi prava Evropske unije, je mogoče odobriti pomoč za študij na Danskem ali v tujini pod istimi pogoji kot danskemu državljanu. Za delavca ali samozaposleno osebo na podlagi prava [Unije] se šteje tudi državljan Unije, ki je bil prej delavec ali samozaposlena oseba na Danskem, če obstaja vsebinska in časovna povezanost med izobraževanjem in prejšnjo zaposlitvijo na Danskem, ali neprostovoljno brezposelna oseba, ki se mora zaradi zdravstvenih razlogov ali strukturnih razlogov na trgu dela prekvalificirati za zaposlitev na področju, ki ni vsebinsko in časovno povezano s prejšnjo zaposlitvijo na Danskem.“

10 Člen 3 odloka št. 474 z dne 12. maja 2011 o prebivanju tujih državljanov, za katere veljajo pravila Evropske unije (*Bekendtgørelse* nr 474 af 12. maj 2011 om ophold i Danmark for udlændinge, der er omfattet af Den Europæiske Unions regler (EU-opholdsbekendtgørelsen)) določa:

„1. Državljan Unije, ki je na Danskem delavec ali samozaposlena oseba, vključno s ponudnikom storitev, ima pravico do prebivanja več kot tri mesece, ki so določeni v členu 2(1) zakona o tujcih.

2. Državljan Unije, za katerega se je prej uporabljal odstavek 1 in ni več zaposlen, ohrani status delavca ali samozaposlene osebe,

- (1) če je začasno nezmožen za delo zaradi bolezni ali nezgode,
- (2) če je ustrezno prijavljen kot neprostovoljno brezposeln, potem ko je bil zaposlen več kot eno leto, in se je prijavil kot iskalec zaposlitve pri ustreznem zavodu za zaposlovanje,
- (3) če je ustrezno prijavljen kot neprostovoljno brezposeln, potem ko se mu je iztekla pogodba o zaposlitvi za določen čas, krajši od enega leta, in se je prijavil kot iskalec zaposlitve pri ustreznem zavodu za zaposlovanje,
- (4) če je v prvih 12 mesecih neprostovoljno izgubil zaposlitev ali ni več samozaposlena oseba, kar je uradno zabeleženo, in je prijavljen na zavodu za zaposlovanje kot iskalec zaposlitve ali
- (5) če se začne poklicno usposabljanje na področju, ki je povezano z njegovo prejšnjo zaposlitvijo, ali je neprostovoljno brezposeln in se začne poklicno usposabljanje na katerem koli področju.

3. Državljan Unije, za katerega se uporabljata točki 3 ali 4 odstavka 2, ohrani status delavca ali samozaposlene osebe šest mesecev.

4. Državljan Unije, ki je na Dansko prišel kot iskalec zaposlitve, ima pravico do prebivanja kot iskalec zaposlitve do šest mesecev od vstopa v državo. Po tem obdobju ima ta oseba pravico do prebivanja kot iskalec zaposlitve, če dokaže, da še vedno išče zaposlitev in da ima dejanske možnosti za zaposlitev.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 11 Državljan Unije L. N., čigar državljanstva predložitveno sodišče ne navaja, je 6. junija 2009 prišel na Dansko.
- 12 L. N. je bila 10. junija 2009 ponujena zaposlitev za polni delovni čas v mednarodnem trgovskem podjetju na debelo.
- 13 Regionalna državna uprava je 29. junija 2009 izdala potrdilo, da je L. N. prijavljen kot delavec na podlagi člena 3 odloka št. 474 (prečiščeno besedilo).
- 14 Iz spisa je razvidno, da je L. N. vložil prošnjo za šolanje na Copenhagen Business School (v nadaljevanju: CBS) pred 15. marcem 2009, ki je bil zadnji dan za prijavo, torej preden je prišel na Dansko.
- 15 L. N. je 10. avgusta 2009 vložil prošnjo za pomoč za izobraževanje od septembra 2009 dalje.
- 16 L. N. je 10. septembra 2009 začel študirati na CBS. Zato je prekinil delovno razmerje pri svojem delodajalcu, mednarodnem trgovskem podjetju na debelo, vendar se je kasneje zaposlil s krajšim delovnim časom.
- 17 VUS je 27. oktobra 2009 L. N. obvestila, da je zavrnila njegovo prošnjo za pomoč za izobraževanje.
- 18 L. N. je 30. oktobra 2009 pri Ankenævnet for Statens Uddannelsesstøtte vložil tožbo zoper to odločbo z utemeljitvijo, da je imel status „delavca“ v smislu člena 45 PDEU in da je upravičen do pomoči za izobraževanje.

- 19 VUS je 7. decembra 2009 od regionalne državne uprave zahtevala, naj jo obvesti o tem, ali L. N. izpolnjuje zahtevane pogoje za priznanje statusa delavca v smislu člena 45 PDEU. Državna uprava je najprej v dopisu z dne 11. decembra 2009 navedla, da je L. N. treba šteti za „delavca“ od 29. junija 2009 do 10. septembra 2009. Nato je v dopisu z dne 12. aprila 2010 spremenila podlago za dovoljenje za prebivanje L. N., ki se je iz statusa delavca spremenila v status študenta, z obrazložitvijo, da je bil študij glavni namen L. N. za prihod na Dansko.
- 20 VUS je z dopisom z dne 28. septembra 2010 zadevo posredovala predložitvenemu sodišču. V dopisu je navedla, da bi bilo treba pri presoji zadeve na podlagi dokazov upoštevati to, da je L. N. prišel na Dansko z namenom študija, saj je prijavo za študij na CBS poslal, preden je prišel v to državo članico, in je pričel študirati le nekaj časa zatem. Zato je VUS menila, da L. N. ni mogel izpolniti zahtevanih pogojev, da bi ga bilo mogoče obravnavati kot delavca.
- 21 Predložitveno sodišče je 31. avgusta 2011 od VUS zahtevalo, naj sporoči, ali je L. N. mogoče šteti za „delavca“ v smislu prava Unije. Hkrati je zahtevalo, naj VUS za razjasnitev tega vprašanja stopi v stik z regionalno državno upravo. VUS je navedla, da po njenem mnenju ni nobenega razloga za dvom o prejšnji odločitvi regionalne državne uprave glede podlage za prebivanje L. N.
- 22 Predložitveno sodišče meni, da je treba člena 7(1)(c) in 24(2) Direktive 2004/38 razlagati tako, da oseba, ki se šteje za študenta, ni upravičena do štipendije za študij, čeprav jo je mogoče šteti tudi za „delavca“. Opozarja, da člen 7(1)(c) te direktive študenta opredeljuje kot osebo, ki je vpisana v zasebno ali javno ustanovo „prvenstveno z namenom, da študira“.
- 23 V teh okoliščinah je Ankenævnet for Statens Uddannelsesstøtte prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:
- „Ali je treba člen 7(1)(c) Direktive 2004/38 [...] v povezavi s členom 24(2) direktive o prebivanju razlagati tako, da lahko država članica (država članica gostiteljica) pri presoji, ali je osebo treba šteti za delavca, upravičenega do pomoči za izobraževanje, upošteva dejstvo, da je oseba v državo članico gostiteljico prišla z glavnim namenom, da študira, tako da država članica gostiteljica tej osebi ni dolžna odobriti pomoči za izobraževanje (glej navedeni člen 24(2))?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 24 Predložitveno sodišče s svojim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člena 7(1)(c) in 24(2) Direktive 2004/38 razlagati tako, da je mogoče državljanu Unije, ki študira v državi članici gostiteljici in je ob tem zaposlen, zavrniti pomoč za izobraževanje, do katere so upravičeni državljani te države članice, ker je na ozemlje te države prišel predvsem zato, da študira.
- 25 Najprej je treba poudariti, da člen 20(1) PDEU vsem osebam, ki imajo državljanstvo ene od držav članic, priznava status državljana Unije.
- 26 Tako študenti iz držav članic, ki niso država članica gostiteljica, ki v državi članici gostiteljici študirajo, kot državljani držav članic, ki so „delavci“ v smislu člena 45 PDEU, imajo, če so državljani ene od držav članic, ta status.
- 27 Kot je Sodišče že večkrat razsodilo, je namen statusa državljana Unije ta, da postane temeljni status državljanov držav članic, ki tem državljanom, ki so v enakem položaju, omogoča, da so na področju uporabe *ratione materiae* Pogodbe DEU, neodvisno od državljanstva in brez poseganja v izjeme, ki so v zvezi s tem izrecno določene, enako pravno obravnavani (sodbi z dne 20. septembra 2001 v zadevi Grzelczyk, C-184/99, Recueil, str. I-6193, točka 31, in z dne 11. julija 2002 v zadevi D’Hoop, C-224/98, Recueil, str. I-6191, točka 28).

- 28 Vsak državljan Unije se torej lahko v vseh položajih, ki spadajo na področje uporabe *ratione materiae* prava Unije, sklicuje na prepoved diskriminacije glede na državljanstvo iz člena 18 PDEU, ki je določena v drugih določbah Pogodbe in v členu 24 Direktive 2004/38. Med te položaje spada med drugim uresničevanje temeljnih svoboščin, ki jih med drugim zagotavlja člen 45 PDEU, in uresničevanje pravice do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic iz člena 21 PDEU (glej zlasti sodbo z dne 12. maja 1998 v zadevi Martínez Sala, C-85/96, Recueil, str. I-2691, točka 63; zgoraj navedeno sodbo Grzelczyk, točki 32 in 33, ter sodbi z dne 15. marca 2005 v zadevi Bidar, C-209/03, ZOdl., str. I-2119, točki 32 in 33, in z dne 4. oktobra 2012 v zadevi Komisija proti Avstriji, C-75/11, točka 39).
- 29 Nobena določba Pogodbe ne dopušča ugotovitve, da študenti, ki so državljani Unije, takrat ko se zaradi študija preselijo v drugo državo članico, izgubijo pravice, ki jih Pogodba podeljuje državljanom Unije, vključno s pravicami, ki jih imajo ti državljani, če so v državi članici gostiteljici zaposleni (glej v tem smislu zgoraj navedeni sodbi Grzelczyk, točka 35, in Bidar, točka 34).
- 30 Iz tega izhaja, da se državljan Unije, ki študira v državi članici gostiteljici ali ki je v tej državi zaposlen in ima status „delavca“ v smislu člena 45 PDEU, lahko sklicuje na pravico iz členov 18 PDEU in 21 PDEU in/ali 45 PDEU do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju države članice gostiteljice, ne da bi bil neposredno ali posredno diskriminiran glede na svoje državljanstvo.
- 31 Vendar tako danska kot norveška vlada trdita, da čeprav je treba povezane določbe iz členov 7(1)(c) in 24(2) Direktive 2004/38 razlagati tako, da je državljanu Unije, ki v državi članici gostiteljici redno študira in ki je s tem namenom prišel na ozemlje te države članice, mogoče zavrniti pomoč za izobraževanje v prvih petih letih njegovega bivanja, čeprav je ob študiju še zaposlen s krajšim delovnim časom.
- 32 V zvezi s tem je treba opozoriti, da člen 24(2) Direktive 2004/38 določa, da država članica pred pridobitvijo pravice do stalnega prebivališča drugim osebam razen delavcem, samozaposlenim osebam, osebam, ki ohranijo takšen status, in članom njihovih družin ni dolžna dodeliti pomoči za vzdrževanje med študijem ali poklicnim usposabljanjem, ki obsega štipendije za študij ali študentska posojila.
- 33 Ker gre za izjemo od načela enakega obravnavanja iz člena 18 PDEU, v razmerju do katerega je člen 24(1) Direktive 2004/38 le posebna določba, je treba odstavek 2 člena 24, kot to izhaja iz sodne prakse Sodišča, razlagati ozko in v skladu z določbami Pogodbe, vključno z določbami v zvezi z državljanstvom Unije in s prostim gibanjem delavcev (glej v tem smislu sodbo z dne 4. junija 2009 v združenih zadevah Vatsouras in Koupatantze, C-22/08 in C-23/08, ZOdl., str. I-4585, točka 44, in zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Avstriji, točki 54 in 56).
- 34 Na podlagi podatkov, s katerimi razpolaga Sodišče, je pomoč, za katero je zaprosil L. N., pomoč za vzdrževanje v obliki štipendije za študij. Ta pomoč torej lahko pomeni izjemo od načela enakega obravnavanja iz člena 24(2) Direktive 2004/38.
- 35 Kot pa je povsem jasno iz besedila zadnje navedene določbe, ta izjema ne učinkuje za osebe, ki so pridobile pravico do stalnega prebivanja, niti za „delavce, samozaposlene osebe, osebe, ki ohranijo takšen status, in člane njihovih družin“.
- 36 Čeprav člen 7(1)(c) Direktive 2004/38 res določa, da imajo vsi državljani Unije pravico prebivati na ozemlju druge države članice v obdobju, daljšem od treh mesecev, če so v smislu te določbe „v zasebno ali javno ustanovo“ vpisani „prvenstveno z namenom, da študirajo“, pa iz te določbe ne izhaja, da je državljanom Unije, ki izpolnjujejo te pogoje, zato samodejno odvzet status „delavca“ v smislu člena 45 PDEU.

- 37 Iz predložitvene določbe in stališč, predloženih Sodišču, je razvidno, da je bil L. N. zaposlen s polnim delovnim časom, odkar je prišel na ozemlje države članice gostiteljice, in se je takoj po začetku študija zaposlil s krajšim delovnim časom.
- 38 Iz spisa je razvidno tudi, da mu je bila pomoč za študij zavrnjena, ker je prišel na ozemlje države članice predvsem zato, da študira, tako da mu je bil zaradi namena bivanja na Danskem, kot so ugotovili pristojni nacionalni organi, torej odvzet status „delavca“ v smislu člena 45 PDEU.
- 39 Vendar je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso pojem „delavec“ v smislu člena 45 PDEU avtonomen pojem prava Unije in se ne sme razlagati ozko (glej v tem smislu zlasti sodbe z dne 3. julija 1986 v zadevi Lawrie-Blum, 66/85, Recueil, str. 2121, točka 16; z dne 21. junija 1988 v zadevi Brown, 197/86, Recueil, str. 3205, točka 21; z dne 26. februarja 1992 v zadevi Bernini, C-3/90, Recueil, str. I-1071, točka 14, in z dne 6. novembra 2003 v zadevi Ninni-Orasche, C-413/01, Recueil, str. I-13187, točka 23).
- 40 Poleg tega je treba ta pojem opredeliti glede na objektivna merila, ki so značilna za delovno razmerje, ob upoštevanju pravic in dolžnosti zadevnih oseb. Bistvena značilnost delovnega razmerja je okoliščina, da oseba določen čas v korist druge osebe in po njenih navodilih opravlja delo, v zameno za katero prejme plačilo (glej zgoraj navedene sodbe Lawrie-Blum, točka 17; Ninni-Orasche, točka 24, ter Vatsouras in Koupantantze, točka 26).
- 41 Višina plačila, sredstva za plačilo, manjša ali večja produktivnost zadevne osebe ali to, da opravi le manjše število ur dela na teden, ne izključujejo, da se oseba šteje za „delavca“ v smislu člena 45 PDEU (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Lawrie-Blum, točka 21; sodbo z dne 31. maja 1989 v zadevi Bettray, 344/87, Recueil, str. 1621, točka 15, in zgoraj navedeno sodbo Bernini, točka 16).
- 42 Za opredelitev osebe za „delavca“ mora ta vendarle imeti dejansko in učinkovito zaposlitev, ki ni tako neznatnega obsega, da bi jo bilo mogoče šteti za popolnoma postransko in nebitveno (glej zlasti sodbo z dne 23. marca 1982 v zadevi Levin, 53/81, Recueil, str. 1035, točka 17, in zgoraj navedeno sodbo Vatsouras in Koupantantze, točka 26 in navedena sodna praksa).
- 43 Predložitveno sodišče mora pri presoji te okoliščine uporabiti objektivna merila in celovito presojati vse okoliščine zadeve, ki se nanašajo na vrsto sporne zaposlitve in spornega delovnega razmerja (zgoraj navedena sodba Ninni-Orasche, točka 27).
- 44 Za presojo vseh elementov, ki opredeljujejo delovno razmerje, v okviru katere se ugotavlja, ali je bila zaposlitev, ki jo je L. N. imel pred začetkom študija in po njem, dejanska in učinkovita ter ali je zato L. N. imel status delavca, je torej pristojno predložitveno sodišče. To je namreč edino, ki je neposredno seznanjeno z dejanskim stanjem v postopku v glavni stvari in elementi, ki opredeljujejo delovno razmerje tožeče stranke v postopku v glavni stvari, in ima zato najboljše izhodišče za potrebno presojo.
- 45 Ker iz predložitvene odločbe niso razvidni nikakršni dvomi o tem, da so imela delovna razmerja med L. N. in njegovimi delodajalci značilnosti delovnega razmerja, opisanega v točki 40 te sodbe, mora predložitveno sodišče zlasti ugotoviti, ali je zaposlitev tožeče stranke v postopku v glavni stvari tako neznatna, da lahko pomeni postransko in nebitveno zaposlitev.
- 46 V zvezi s trditvijo danske in norveške vlade, da tožeča stranka v postopku v glavni stvari zato, ker je na dansko ozemlje prišla z namenom, da bo tam študirala, nima statusa „delavca“ v smislu člena 45 PDEU, zadostuje opozoriti, da so za presojo, ali določena zaposlitev omogoča status delavca v smislu te določbe, elementi v zvezi z ravnanjem zadevne osebe pred zaposlitvenim obdobjem in po njem neupoštevni za ugotovitev statusa delavca v smislu te določbe. Ti elementi namreč nimajo nobene zveze z objektivnimi merili, na katere opozarja sodna praksa, navedena v točki 40 te sodbe (zgoraj navedena sodba Ninni-Orasche, točka 28).

- 47 V zvezi s tem je treba poudariti, da opredelitev pojma „delavec“ v smislu člena 45 PDEU izraža zahtevo samega načela prostega gibanja delavcev, da se na ugodnosti, ki jih pravo Unije podeljuje na podlagi te svoboščine, lahko sklicujejo le osebe, ki so dejansko zaposlene oziroma se res želijo zaposliti. Vendar ta določba ne pomeni, da se uživanje te svoboščine lahko pogojuje s cilji državljana države članice ob zaprositvi za vstop in prebivanje na ozemlju države članice gostiteljice, če je v tej državi dejansko in učinkovito zaposlen oziroma to res želi biti. Ko je ta pogoj izpolnjen, so nameni, ki so delavca lahko vodili k iskanju zaposlitve v zadevni državi članici, nepomembni in se ne smejo upoštevati (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Levin, točki 21 in 22, in sodbo z dne 23. septembra 2003 v zadevi Akrich, C-109/01, Recueil, str. I-9607, točka 55).
- 48 Ugotoviti je treba, da če predložitveno sodišče odloči, da je treba L. N. šteti za „delavca“ v smislu člena 45 PDEU, se z zavrnitvijo pomoči za vzdrževanje med študijem temu državljanu Unije krši pravica do enakega obravnavanja, do katere je ta državljan, ki ima status delavca, upravičen.
- 49 Državljan Unije, ki je uresničil pravico do prostega gibanja delavcev, ki jo zagotavlja člen 45 PDEU, ima namreč v skladu s členom 7(2) Uredbe št. 1612/68 v državi članici gostiteljici enake socialne ugodnosti kot nacionalni delavci.
- 50 Sodišče pa je že presodilo, da je pomoč za vzdrževanje med študijem socialna ugodnost v smislu člena 7(2) Uredbe št. 1612/68 (glej sodbo z dne 21. junija 1988 v zadevi Lair, 39/86, Recueil, str. 3161, točki 23 in 24, in zgoraj navedeno sodbo Bernini, točka 23).
- 51 Glede na zgoraj navedeno je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člena 7(1)(c) in 24(2) Direktive 2004/38 razlagati tako, da državljanu Unije, ki študira v državi članici gostiteljici in je sočasno dejansko in učinkovito zaposlen ter ima status „delavca“ v smislu člena 45 PDEU, ni mogoče zavrniti pomoči za vzdrževanje med študijem, do katere so upravičeni državljani te države članice. Predložitveno sodišče mora preveriti dejstva, potrebna za presojo, ali je zaposlitev tožeče stranke v postopku v glavni stvari dovolj obsežna, da lahko ta stranka pridobi navedeni status. Okoliščina, da je zadevna oseba vstopila na ozemlje države članice gostiteljice predvsem zato, da študira, ni upoštevna pri odločanju o tem, ali ima ta oseba status „delavca“ v smislu člena 45 PDEU in ali je torej v skladu s členom 7(2) Uredbe št. 1612/68 upravičena do teh pomoči pod enakimi pogoji kot državljan države članice gostiteljice.

Stroški

- 52 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člena 7(1)(c) in 24(2) Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. aprila 2004 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki spreminja Uredbo (EGS) št. 1612/68 in razveljavlja Direktive 64/221/EGS, 68/360/EGS, 72/194/EGS, 73/148/EGS, 75/34/EGS, 75/35/EGS, 90/364/EGS, 90/365/EGS in 93/96/EEC je treba razlagati tako, da državljanu Unije, ki študira v državi članici gostiteljici in je sočasno dejansko in učinkovito zaposlen ter ima status „delavca“ v smislu člena 45 PDEU, ni mogoče zavrniti pomoči za vzdrževanje med študijem, do katere so upravičeni državljani te države članice. Predložitveno sodišče mora preveriti dejstva, potrebna za presojo, ali je zaposlitev tožeče stranke v postopku v glavni stvari dovolj obsežna, da lahko ta stranka pridobi navedeni status. Okoliščina, da je zadevna oseba vstopila na ozemlje države članice gostiteljice predvsem zato, da študira, ni upoštevna pri odločanju o tem, ali ima ta oseba

status „delavca“ v smislu člena 45 PDEU in ali je torej v skladu s členom 7(2) Uredbe Sveta št. 1612/68 (EGS) z dne 15. oktobra 1968 o prostem gibanju delavcev v Skupnosti upravičena do teh pomoči pod enakimi pogoji kot državljani države članice gostiteljice.

Podpisi